

Nr 252.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående anslag till utförande av hydrografisk-biologiska undersökningar i Atlantiska oceanen; given Stockholms slott den 20 juli 1914.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen

att för utförande av hydrografisk-biologiska undersökningar i Atlantiska oceanen å *extra* stat för år 1915 under nionde huvudtiteln anvisa ett anslag av 11,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Johan Beck-Friis.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20
juli 1914.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet friherre Beck-Friis anförde efter gemensam beredning med chefen för sjöförsvarsdepartementet.

I den till innevarande års senare riksdag avlåtna statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t på min hemställen föreslagit riksdagen, uti punkten 5 under nionde huvudtiteln, att i avbidan på den proposition angående anslag för utförande av hydrografisk-biologiska undersökningar i Atlantiska oceanen, som Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, för ifrågavarande ändamål å extra stat för år 1915 beräkna ett anslag av 11,000 kronor.

Jag anhåller nu att få ånyo anmäla detta ärende.

Vid de internationella geografkongresserna i slutet av förra och början av detta århundrade fattades upprepade gånger resolutioner, vari kraftigt framhölls den stora vikten av hydrografisk-biologiska under-

sökningar av Atlantiska oceanen såväl för sjöfarten som för fisket och för väderlekstjänsten (meteorologien). För att bringa saken närmare sitt förverkligande, vilket krävde gemensamma internationella åtgärder, konstituerades år 1902 ett internationellt råd för hydrografisk-biologiska havsundersökningar, varjämte en internationell hydrografisk-biologisk centralbyrå upprättades i Köpenhamn. Denna centralbyrå uppdrog åt sin vicepresident professorn Otto Pettersson (Sverige) och sin generalsekreterare kommandören C. F. Drechsel (Danmark) att utarbeta ett förslag jämte plan till sådana undersökningars verkställande. Uppdraget fullgjordes genom avgivande av ett memorandum, som i september år 1913 trycktes bland det internationella rådets publikationer. Planen omfattar undersökningar dels av vattenområdena invid kusterna, vilka undersökningar skulle ske av respektive staters vanliga undersökningsfartyg, och dels av det stora vattenområdet ute i själva Atlanten, vartill fartyg tillhörande vederbörande staters krigsflottor ansågos bära beräknas. Undersökningarna borde ske efter vissa bestämda linjer och samtidigt, för att en bild av Atlantens tillstånd å olika ställen vid samma tid skulle kunna erhållas, vilket högst betydligt skulle förhöja undersökningarnas värde. För att få dylika samtidiga undersökningar till stånd, syntes det synnerligen lämpligt att begagna ett tillfälle, då av annan anledning krigskepp från olika länder i allt fall skulle företaga färden över Atlanten, och då erbjöde sig osökt Panamakanalens invigning, vilken antagligen skulle äga rum under vintern år 1915. Författarna till förslaget hemställde, att det internationella rådet måtte giva centralbyrån i uppdrag att genom danska utrikesministeriet genast inleda underhandlingar i berörda syfte.

Sedan detta förslag bifallits av det internationella rådet, gjorde härvarande danska beskickning å sin regerings vägnar under hösten år 1913 framställning att, därest Sverige komme att sända krigsfartyg till Panamakanalens öppnande, å sagda fartyg måtte få under dit- och återresan företagas hydrografiska undersökningar i Atlantiska oceanen i enlighet med det av internationella rådet antagna programmet. Kungl. Maj:t beslöt den 24 april 1914, att ett svenskt fartyg skulle utsändas för att närvara vid Panamakanalens invigning år 1915. Chefen för sjöförsvarsdepartementet överlämnade därefter med skrivelse den 2 maj 1914 ett av chefen för marininstaben avgivet yttrande, att hinder icke mötte för att å det fartyg, som sålunda skulle utsändas, omförmälda hydrografiska undersökningar företoges, dock under förutsättning att de apparater, som erfordrades för undersökningarnas bedrivande, kunde rymmas ombord samtidigt med fartygets övriga utrustning.

Den 13 maj 1914 beslöt Kungl. Maj:t att till svar meddela danska beskickningen, att Kungl. Maj:t väl i princip vore villig att för Sveriges del medverka till utförande av de ifrågasatta havsundersökningarna, men att, då utredning rörande möjligheten att utföra dylika undersökningar å det svenska krigsfartyg, som komme att utsändas till Panamakanalens invigning, ännu icke vore avslutad, Kungl. Maj:t icke för det dåvarande vore i tillfälle att fatta definitivt beslut i ärendet.

Det har härefter visat sig, att beskaffenheten och storleken av de apparater och övriga föremål, som behöva medföras för undersökningarnas verkställande, icke lägga hinder i vägen för att desamma medtagas å fartyget, därest detta, såsom avsett varit, bliver pansarkryssaren *Fylgia*.

Svenska hydrografisk-biologiska kommissionen har därefter i skrivelse den 13 juli 1914 redogjort för frågans nuvarande läge och framlagt kostnadsberäkning. Av denna skrivelse inhämtas följande.

På grund av att uti inbjudningen från Förenta Staterna till de europeiska ländernas regeringar att avsända krigsfartyg till Panama och San Francisco tiden ej angivits närmare än till början av 1915, hade fullt definitiva bestämmelser ej kunnat fattas inom ett flertal länder. Av de meddelanden, som ingått till danska utrikesdepartementet, framginge emellertid, att förslaget att begagna detta tillfälle till en undersökning av norra Atlantens tillstånd omfattats med sympati av alla länders regeringar, vilka hittills yttrat sig, och att ett deltagande med säkerhet kunde påräknas av Italien, Tyskland, Danmark, Norge och Portugal samt att vetenskapliga expeditioner samtidigt och i samverkan med de internationella undersökningarna ställts i utsikt av Prinsen av Monaco och sannolikt även kunde väntas från Belgiens sida.

Från Sveriges sida hade ställts i utsikt, att undersökningen kunde utföras ombord å pansarkryssaren *Fylgia*, vilken skulle utgå på övnings-expedition i september 1914 till hamnar vid Atlantens östra kust för att därifrån avgå till Richmond vid den tid, som närmare skulle angivas av Förenta Staternas regering.

Kommissionen hade vid sin beräkning utgått från den förutsättning, att de vetenskapsmän och biträden, vilka skulle utföra de hydrografiska och biologiska arbetena, måste på utsatt tid infinna sig vid avgångsorten, exempelvis Madeira, försedda med nödiga apparater, samt vara beredda att, i händelse *Fylgia* ej omedelbart återvände till Sverige, återvända dit med ångbåtslägenhet från någon amerikansk hamn.

Kommissionen finge nu anhålla, att Kungl. Maj:t måtte av innevarande års riksdag äska ett anslag av 11,000 kronor i ett för allt att

användas till resekostnader och apparater för den atlantiska undersökningens utförande, och föresloge kommissionen, att detta anslag måtte fördelas på följande poster:

I. Resekostnader för två vetenskapsmän med två biträden, av vilka en antoges komma att tillhöra underofficersmässen, tillsammans 3,000 kronor, varuti tillika kostnader för oförutsedda utgifter inginge.

II. Apparater.

En Lucas-lodmaskin.....	kronor 1,000
En Sigsbees »Loth spinde»	» 50
En handwansch.....	» 150
10,000 meter metalltråd	» 200
20,000 meter slagen metall-lina	» 600
2 meterhjul	» 300
8 st. Ekmans vattenhämtare	» 1,200
4 » Kipp-termometrar.....	» 200
Diverse termometrar	» 600
Planktonhåvar	» 300
2 vattenhämtare av Petterson-Nansens modell	» 500
En Sigsbees lodningsapparat, omkr.	» 2,900
	<hr/>
	kronor 8,000.

Kommissionen anhölle att vid inköpet av dessa apparater få vidtaga sådana ändringar, som kunde befinnas nödiga.

Undersökningar av det nu ifrågasatta slaget förutsätta internationell samverkan. De därvid vunna rönen torde för Sverige kunna bliva av stor vikt genom de upplysningar de lämna om vattencirkulationen i Atlanten, vilken påtagligen utövar stort inflytande på klimat, fiskeförhållanden, sjöfart m. m. Jag anser därför Sverige böra delta i dessa undersökningar. Det nu framställda förslaget att begagna utsändandet av krigsfartyg till Panamakanalens invigning för undersökningarnas verkställande synes mig särdeles lyckligt funnet och det har redan vunnit anslutning från ett stort antal av Europas stater.

Förutsättningen för deltagande från Sveriges sida är emellertid naturligen, att Panamakanalens invigning kommer att äga rum å sådan tid, att undersökningarna kunna utföras å det fartyg, som dit utsändes. I sammanhang härmed vill jag nämna, att Fylgia sannolikt först kommer att avgå till hamnar vid Medelhavet och därefter via Madeira till hamnar vid Amerikas östra kust.

Jag vill framhålla, att, enligt vad jag inhämtat, de apparater, som nu skola för Sveriges del anskaffas, framdeles komma att finna användning och bliva till stort gagn vid den svenska hydrografisk-biologiska kommissionens speciella undersökningsarbeten.

På grund av vad jag sålunda anfört och då jag icke har någon erinran mot kostnadsberäkningarna, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen

att för utförande av hydrografisk-biologiska undersökningar i Atlantiska oceanen å *extra stat* för år 1915 under nionde huvudtiteln anvisa ett anslag av kronor 11,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga . . . till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. Lekander.